

İSKENDER PALA'NIN ROMANLARINDA YENİ TARİHSELÇİLİĞİN İZLERİ

TRACES OF THE NEW HISTORICISM ON İSKENDER PALA'S NOVELS¹

СЛЕДЫ НОВОЙ ИСТОРИОГРАФИИ В РОМАНАХ ИСКЕНДЕРА ПАЛА

Ufuk KIRBAŞ* - Yakup ÇELİK**

ÖZ

İskender Pala, çağdaş Türk edebiyatının değerli yazarlarından biridir. Özellikle, yazdığı tarihi romanlarla Türk tarihine ve edebiyatına önemli katkılar sağlamıştır. Bu çalışmanın amacı, İskender Pala'nın romanlarında yer alan, Yeni Tarihselcilik ve Postmodernizm ile alakalı olan tarihi yorumlamalarını tespit etmek ve yorumlamaktır.

Anahtar Kelimeler: İskender Pala, Tarihi Roman, Tarih Edebiyat İlişkisi, Yeni Tarihselcilik, Postmodernizm

ABSTRACT

İskender Pala is one of the precious author of the contemporary Turkish literature. Especially, with his historical novels, he has made important contributions to Turkish history and literature. The aim of this study is to determine and evaluate the historical interpretations of İskender Pala, which take place in his novels and are related with New Historicism and Postmodernism.

Key Words: İskender Pala, Historical Novel, History- Literature Relationship, Postmodernism

АННОТАЦИЯ

Искендер Паша достойный представитель современной турецкой литературы. Своими историческими романами он внёс значительный вклад в турецкую историографию и литературу. В статье рассматриваются вопросы новой историографии и постмодернизма имеющее место в романах.

Ключевые слова: Искендер Паша, исторический роман, историко-литературные взаимоотношения, новая историография, постмодернизм.

Giriş

Tarih kavramı, Modernizm'den önce kendine has bir tür olarak karşımıza çıkmaz. Hikayelerde, masallarda görülür ama onlardan ayrı bir tür değildir. Modernizm ile birlikte varlığı anlaşılır ve önemli bir disiplin haline getirilir. Modernist anlayışın tarihe bakış açısı ilerlemeci ve pragmatik çerçevede gerçekleşir. Tarih, insanlığın gelecekte kuracağı yüksek medeniyetlerin kuruluşuna hizmet amacıyla vardır. Tarihi süreçlerde, olayların arasında hiçbir boşluk yoktur. Bu anlayışa göre her şey tam olarak açıklanmıştır. Yorumu neredeyse

¹ . DOI: 10.17498/kdeniz.684

*. Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı ABD, ufukirbas@hotmail.com

** . Prof. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi

hiç yer kalmamıştır. Fakat insanlığın yaşadığı iki büyük Dünya savaşı sonrası Modernizm'in ilkeleri eleştirilmeye başlamış ve Postmodernist bir süreç yaşanmaya başlamıştır. Yeni Tarihselcilik de bu süreç sonrası ortaya çıkmış, Postmodern tarih kuramı ile uyum içinde olmuştur.

Yeni Tarihselcilik kuramının Postmodern çağın anlayışına uygun bir tarih kuramı olduğunu Terry Eagleton (2011: 232-233), şu cümlelerle ifade etmiştir: *"1980'lerde yeni tarihselcilik adıyla sahneye çıkan, tam da bu öğretilerin toptan reddi ekseninde dönen bir tarihsel eleştiri tarzıydı. Tarihsel hakikat, nedensellik, örüntü, amaç ve yön kavramlarının giderek daha fazla top atışına tutulduğu postmodern bir çağa uygun bir tarihyazımıydı bu"*.

Yeni Tarihselcilik ve Empati Yöntemi

Şamil Yeşilyurt (2009: 1990), Yeni Tarihselcilik'in *"1980 yılları sonrası ortaya çıkan, kurgusalılığı merkeze alarak tarih yazımını irdeleyen bir edebi anlayış olduğunu, edebi eserleri edebi olmayan metinler ışığı altında açıklamaya çalıştığını, Catherine Gallagher ve Stephen Greenblatt önderliğinde çıkarılan Representation dergisi etrafındaki kuramsal sorgulamalardan doğmuş"* bir inceleme yöntemi olduğunu söyler.

Yeni Tarihselcilik'in empati yöntemini, Mehmet Kaplan'ın (2012), Tevfik Fikret'i inceldiği çalışmasını dikkate aldığımızda anlamak daha kolay olacaktır. Kaplan, Fikret'in şiirlerini tahlil ederken, sadece, metni dikkate almamıştır zira böyle bir yöntem Fikret'i anlamada yetersiz kalacaktır. Kaplan'ın yöntemi: Fikret'in yaşadığı dönemi ayrıntılarıyla incelemek yani bağlamı dikkate almak, onun fiziksel, ruhsal ve kişisel özelliklerini tespit etmek ve bu verilerin birbirleri üzerinde nasıl bir etki oluşturup onun şiirlerine yansıdığını tespit etmektir. Kaplan'ın uyguladığı olduğu bu yöntem, Yeni Tarihselcilerin empati yöntemiyle bu noktada örtüşmektedir.

Empati, Bağlam, Tarihin İrdelenmesi ve İskender Pala'nın Romanlarındaki Görünümü

Empati

Klasik tarih yazımının kurgusalılık çerçevesinde irdelenmesi ve hatta değiştirilmesi Yeni Tarihselciliğin en önemli ilkelerinden biridir. Tarihi olay ve dönemle empati kurmayı ve tarihi sorgulamayı İskender Pala'nın romanlarında sıklıkla görmekteyiz. Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk bu unsurların en yoğun kullanıldığı romanlarından biridir.

İskender Pala'nın, tarihi dönem ve olaylarla empati kurma ve tarihi sorgulama eylemi, Katre-i Matem adlı romanında Patrona Halil'in tarih sayfalarında yer alan kötü ününün aksine bazı bilgiler aktarmasıyla gerçekleşmiştir. Patrona Halil hakkında tarihi kaynaklarda verilen bilgiler onun isyancı bir eşkıya olduğu ve birçok masum insanın ölümüne neden olduğu yönündedir. Lale Devri'nde yaşamış Abdi (1999: 46), isimli bir tarih yazarının Patrona Halil, arkadaşları ve faaliyetleri hakkında:

"ev basan eşkıyalar olduğu ki böylesi işlerin hiçbir dönemde görülmediği", Saray erkanı tarafından Patrona Halil'i ortadan kaldırmak amacıyla Patrona'ya gönderilen bir davet hakkında: "Fitne-i mucip olan mel'un sermedi Patrona Halil Ağa gelmedi, gördüler kim ol kafir yoktur ol gün ref'i meclis olunup Halil Ağa olmadıkça olmaz deyüp ref'i meclis olunup Halil Ağa olmadıkça olmaz deyüp sebt günü yine bu halde cem olunup bu umur'ı mühimmeyi cümlemiz birden nizam verelim deyüp ref'i meclis eylediler ve mah'ı mezburun on üçüncü yevm-i cumartesi yine kel-evvel müşavere olduğu vech üzere Saray-ı Hümayuna cem' olunup gayri eşkıyaların dahi defteri-i ömürleri tamam ve müddet-i mel'anetleri ahir olmuş idi"

cümlelerini sarf etmiş ve onlara beddualar etmiştir.

İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın (2011: 207), Patrona Halil İsyanı, Patrona Halil ve içinde bulunduğu isyancı grup hakkında verdiği bilgilerde, onların amacının halkın menfaatlerini

gözetmekten ziyade siyasi güç ve makam elde etmek yönünde olduğu kolayca anlaşılır. Uzunçarşılı, ayrıca, Patrona Halil gibi Arnavud olan ve onun grubuna hükmeden Zülali Hasan Efendi ile Damat İbrahim Paşa'nın arasında geçen sorunların Patrona Halil İsyanı'nın asıl sebeplerinden biri olduğunu belirtir. Abdülkadir Özcan (2007: 189), da bir yazısında bu durumu destekler mahiyette bilgiler verir. Özcan'ın, Patrona Halil ve İhtilal hakkında verdiği bilgilerde isyancıların iyi niyetle hareket etmediği ve İhtilal'in halkın menfaati düşünülerek yapılmadığı anlaşılır:

“Öte yandan Damad İbrahim Paşa'nın rakiplerini uzaklaştırması, kendi akraba ve yakınlarını yüksek mevkilere getirmesi siyasi gerilimi giderek daha da arttırdı. Damatları Kaptanıderya Kaymakam Mustafa Paşa ile Sadaret Kethüdası Mehmed Paşa arasındaki geçimsizlik siyasi rekabeti hızlandırdı. Veziriazam'ın bu iki damadını birbirine dübür yapması da işe yaramadı. Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın gözü sadrazamlık makamındaydı. İbrahim Paşa ise küçük damadı Mehmed Paşa'yı tutuyordu. Sefer-i hümayun kararının alınmasından sonra kaptanpaşalığa ilaveten İstanbul kaymakamlığına da getirilen Kaymakam Mustafa Paşa amacına ulaşmak için bu fırsatı kullanmaya karar verdi ve yaptığı bağışlarla taraftar toplamaya başladı. Esasen bunun için ortam hazırды. İstanbul esnafı ile kapıkulu askeri adeta yeni bir hadise çıkmasını bekliyordu. Mustafa Paşa isyanın hazırlığı işini daha önceden tanıdığı ve bir cinayetten dolayı idamdan kurtardığı, Arnavut asıllı olup o sırada Yeniçeri Ocağı'nın 17. Orta mensubu olan Hurpeşteli Patrona Halil'e verdi. Halil o zamana kadar bazı olaylara karışmış, Niş ve Vidin ayaklanmalarına katılmış, iki defa ölüm cezasından kurtulmuş, etkili konuşabilen bir kişiydi. İstanbul'a gelerek seyyar satıcılık ve hamamlarda tellaklık yapmıştı; halk arasında ise gaybi bilen bir kişi olarak tanınıyordu. Kaymakam Mustafa Paşa halkın desteğini sağlamak için Ayasofya vaizi İspirizade Ahmed Efendi'yi devreye soktu. Bu arada sebepsiz yere görevinden alınan ve sadrazamla özel bir meselesi olan İstanbul Kadısı Zülali Hasan Efendi de isyan komitesine katılmıştı. Patrona Halil ilmiye sınıfından bu iki önemli şahsiyet dışında güvendiği, Zağarcı Bölüğü'nden Rusçuklu manav Muslu Beşe ve Kahveci Emir Ali ile birkaç kişiyi de yanına alarak gerçekleştirilecek hareketin planını yaptı ve isyanda görev alacak elebaşları belirledi. İsyancılar hamam tellakları, softalar, sebzeçi, kaldırımcı, tavukçu, süprüntücü, dilenci gibi ayak takımı katılmıştı.”

Tarihi kaynaklarda Patrona Halil hakkında verilen bilgilere bakıldığında, onun eylemlerinin halkın yararına değil de kendi ve dahil olduğu makam sahiplerinin lehine gerçekleştiği görülür fakat; İskender Pala Katre-i Matem (2014: 341-342), adlı romanında Patrona Halil'in aslında iyi bir insan olduğu ve bazı makam sahipleri tarafından kullanıldığı görüşünü öne sürer. Bunu da yapmış olduğu tarihi okumalar sayesinde kurgulamıştır romanında. Yani İskender Pala, İhtilal'in baş aktörüne farklı bir açıdan bakmış ve okuyucusuna farklı bir perspektif sunmuştur. Romandaki şu satırlar Patrona Halil'in neden masum ve yönlendirilmiş bir kişi olduğunu açıklamaktadır:

“Kara Şahin dinlenmeye devam ederken hayretle mırıldanıp duruyordu: “Bıçaklı Pençe Patrona Halil Ağa imiş ha!?!..” Onun hakkında çok şey duymuştu. İyi ve kötü. Bazısına inanmış, bazısına inanmamıştı. Bildiklerinden inanmayı istedikleri, onun vaktiyle bir patrona gemisinde çalıştığı için Patrona lakabıyla anıldığı, Bayezit Hamamı'nda tellak iken külhanbeyi hayatını ahlakına uygun bulmayıp ayrılarak Kapalı Çarşı'da gedik işletmeye başladığı, halk arasında düzgün ahlaklı, dini bütün kişiliği ve tutarlı davranışlarıyla saygınlık kazandığı, gitgide esnaf arasında sözü dinlenir, akıl sorulur bir kanaat önderi olduğuydu. Tuttuğu eli kendisine doğru çekti, kalabalıkta kimsenin ona değmesini, dokunmasını istemiyordu. Peki ama neden?!.. Patrona Halil'i tamamen farklı bir kimlikle, evbaş u kallaş, zalim zeberdest olarak anlatanlar da vardı. Şu sırada

konuştuklarına balkırsa bu adam kendi tanıdığı gibiydi ve söylediğine göre ihtilaldeki tek emeli şehrin üzerine çöken ahlaksızlığın ve fakirliğin sona erdirilmesiydi. Kara Şahın bu temiz kalpli adamın birileri tarafından bazı şeylere inandırıldığını, onun saf sözlerini duyunca fark etti. Eli terliyordu. Avucunda bir alev topu var gibiydi. Yoksa şu anda bir küçük temasla kandırılıyor muydu? Değilse hissettikleri neydi o halde? Patrona Halil Ağa'nın Ayasofya Vaizi İspirizade ile İstanbul Kadısı Zülali Hasan Efendi'den aldığı talimatları yalnızca iyi niyetle ve Ümmet-i Muhammed'in selameti için değerlendirdiğini, kendisini ihtilale teşvik eden bu iki adamın samimiyetinden zerre kadar şüphe duymayarak onlara kapıldığını düşündü. Kaf Dağı'ndan gelecek güzelin vuslatının ona teklif edilmesinin başlıca sebebi de halk ve bilhassa Kapalı Çarşı esnafı arasındaki yüksek itibarı olmalıydı. İçinde, vaktiyle Gedikpaşa Hamamı'ndaki külhan kardeşleri arasında adını duyup hürmetle andığı Patrona Halil Ağa'yı daha yakından görme arzusu uyanmıştı.”

Bağlam

Rümeysa Çavuş (2002: 122), Yeni Tarihselcilik'in, “Metnin tarihsel bağlamdan koparılıp zaman ve mekandan bağımsız, evrensel bir biçimde incelenemeyeceği gerçeğini ve metnin içinde üretildiği tarihi ve kültürel koşulların önemini vurguladığını” söyler. Metnin geçtiği zamanı ve mekanı iyi bilmenin yanı sıra Yeni Tarihselcilik kuramı, tarihi bir metni etkin bir şekilde anlayabilmek için metnin yazıldığı dönemin sosyal, kültürel ve ekonomik koşullarını da iyi analiz etmenin önemini vurgular. İşte bir metnin ait olduğu zaman, mekan; metnin geçtiği zamanın sosyal, kültürel, ekonomik, dinsel vb. şartlarının toplamı ve fazlası bağlam'ı ifade eder.

İskender Pala'nın, romanlarında geçen mekanlara bizzat gittiğini, oranın havasını soluduğunu röportajlarından biliyoruz. Pala, bazı televizyon programlarında Efsane romanını yazmadan önce Barbaros'un yelken açtığı coğrafyalarda bulunduğunu ifade etmiştir. Hatta romanın sonuna denizcilik terimleriyle ilgili bir sözlükçe eklemiştir. Mekanları bizzat görmesinin yanı sıra İskender Pala, sosyal ve kültürel açıdan da eserlerinde geçen unsurlara epey yakındır. Yazarın iyi bir Osmanlı tarihi bilgisi olduğu romanlarında aktardığı metinlerden anlaşılmaktadır. Tüm bu veriler ve daha fazlası İskender Pala'nın, eserlerinin atmosferini oluşturan bağlam'a hakim olduğunun bir kanıtıdır.

Çavuş (2002; 123), yazısının devamında bağlam'la ilgili olarak şöyle der:

“Yeni Tarihselciliğe göre edebiyatı kısaca şöyle tanımlayabiliriz: edebiyat politik, toplumsal dinsel ve kültürel güç ilişkilerinin etkileşimi bağlamında ortaya çıkan bir üründür. Bu nedenle, edebi metinlerin estetik değerler doğrultusunda incelenmesi yeterli değildir. Yeni Tarihselcilik belirli bir dönemin dinsel, kültürel, toplumsal ve politik yelpazesini daha derin bir şekilde algılayabilmek için, edebiyatın aynı döneme ait her alandan değişik metinlerle birlikte incelenmesi gerektiğini savunur. Böylece Yeni Tarihselci yaklaşım edebiyat ve diğer metinler arasındaki ayrımı kaldırır”

İskender Pala'nın romanlarına edebiyat ve diğer metinler, özellikle de tarih metinleri bağlamında bakıldığında arada türsel bir ayrımın kalmadığı açıkça görülür. Bunu da montaj ve benzeri tekniklerle başarılı bir şekilde romanına yansıtmıştır. Bunun yanında tarihin iyi anlamlandırılması noktasında İskender Pala, romanlarında geçen devre ait mektup, şiir, hikaye gibi farklı türleri başarılı bir şekilde metnin bütününe dahil etmiştir. Şah&Sultan adlı romanında Yavuz Sultan Selim ve Şah İsmail arasındaki rekabeti anlatan mektuplar ve şiirler bu durumun en güzel örnekleridir.

Tarihin İrdelenmesi

Yeni tarihselcilik kuramı, klasik tarih anlayışıyla yazılmış bilgilerin eksiksiz ve mutlak doğru olduğu görüşüne karşı çıkar. Bu konuda Stephen Greenblatt şöyle düşünmektedir:

“Yeni tarihselcilik, benim anladığım şekliyle, tarihsel süreçlerin etkilenemez ve değiştirilemez olduğunu kabul etmez, ama kişilerin etkisini belirleyen ölçüler ve sınırlar bulmaya da meyillidir” (Greenblatt’tan Türkçe’ye çeviren: Mignon, 744). Tarihsel süreçlerin yorumlanabilir ve değiştirilebilir olma durumu Yeni tarihselcilik anlayışının en önemli ilkelerinden biridir. İskender Pala’nın romanlarında geçen birçok tarihi yorumlamaları da bu çerçevede değerlendirmek mümkündür.

İskender Pala’nın tarihi romanları ile resmi tarih sayfaları arasında kurgulama açısından bir benzerlik vardır fakat; Pala’nın tarihi irdelemesi ve yorumlamasındaki tezi bu noktada Yeni Tarihselcilerden biraz farklıdır. Yazar, tarihi bilgilerin politik güçlerin etkisi altında olması ve bu sebeple gerçeği yansıtamayacağı gerçeğinden farklı düşünmektedir. Ona göre tarihi olayların arkasında farklı hakikatler yatmaktadır. Bu sebeple de tarih yorumlanmalı ve farklı bakış açıları ile okunmalıdır.

Klasik tarih anlayışının, bize gerçekleri aktarma noktasında yetersiz olduğunu Serpil Oppermann (2006: 20) da şu cümlelerle ifade eder:

“Yeni Tarihselcilik akımının en önemli özelliği tarih yazımının öznelliğini vurgulamasıdır. Tarih bize kesin doğrular ve hakikat bildiremez. Yalnızca geçmiş yaşantılar, olaylar ve insanların deneyimleri ile ilgili söylemler üretir. Tarih söylemi de, tıpkı diğer söylemlerde olduğu gibi, metinlerin yorumlanmasında etkilidir.”

İskender Pala, Yeni Tarihselcilerin aksine genel kabul görmüş olan tarihi bilgilerin nesnelliğinden şüphe etmez fakat; bunların nedenleri ve sonuçları doğrultusunda bazı öznel değerlendirmeler yapar, bu durum da onu Yeni Tarihselci anlayışa yaklaştırır. Pala, tarihi bilgileri metinsellik açısından değerlendirmekten ziyade nedensellik açısından değerlendirir. İskender Pala’nın tarihi yeniden kurgulaması, resmi tarihi değiştirerek değil de, olayların nedenleri noktasında durması ve bazı tespitler yapması şeklinde gerçekleşmiştir. Bu tespitlere örnek olarak yazarın Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk romanında (2013: 126-127), Hürrem Sultan’ın faaliyetlerinin sebebini onun, zararlı bir gayrimüslim cemiyetin Osmanlı devleti içerisindeki uzantısı olmasıyla açıklaması gösterilebilir. Bu durum romana şöyle yansımıştır:

“Hürrem, bir yandan BC adına diğer ülkelerdeki üstatlarla haberleşip fikirler alıyor, onların yönlendirmesiyle mülkünün ve gönlinün tahtında oturan sultanı yönlendirmeye çalışıyor, diğer yandan adım adım Şehzade Mustafa’nın kaderini çizmeye başlıyordu. Sahte mektup yazmaktaki yeteneğinin bütün inceliklerini göstererek baba ile oğul arasına fitne sokmuş ve Konya’da, Ereğli civarında Kanun Koyucu’ya, yüzlerce karar verip yüzlerce caymadan sonra, canı gibi sevdiği oğlunu, imparatorluğun ak coğrafyasını boğdurmıştu... Kırk altı yıl saltanat süren Kanun Koyucu acaba BC’den haberdar olsaydı, onca yıl koynunda besleyip bağrına bastığı kadınına toprağın altında da kucaklamak ister, bu kadar yakınına gömdürtür, onun için ayrıca bir kanun konulmasını istermiydi!?”

Dilek Çelik (2005: 18), Postmodern roman ve onunla yakından alakalı olan Yeni Tarihselcilik kuramının tarihi irdelemesi konusunda şöyle der:

“Postmodern romanda, tarih bilgisinin anlatım biçimi içerisinde kullanma eğilimi 1980 sonrası edebiyatımızda işlenen en yaygın anlatım şeklidir. Postmodern roman ve tarih arasındaki bağlantılar üzerine odaklanmış bir kuram olan “Yeni Tarihselcilik” anlayışına göre, anlatım biçimleri ve kurguları açısından, roman kendisini tarihten, tarih de kendisini romandan soyutlamayacaktır. Çünkü her iki disiplin de birer kurgulanmış bütünden oluşmaktadır. En önemli amaçlarından birisi geçmişi, yeniden ele alarak onun gerçekliğini sorgulamak, tarihi günümüz bakış açısından yorumlamaktır. Tarihi kişiler ve olayları ele alan romancılarımız, tarihteki boşluklardan yararlanarak, -ve aynı zamanda postmodern anlayış sonucu, mutlaklığın yerini göreceliğin alması, objektifliğin yerine subjektifliğin

geçmesi ile- gerçekçi edebiyat geleneğini sorgularken değişken, çelişkili, esnek bir roman dokusu oluştururlar”

İskender Pala'nın romanlarının hepsini tarihi roman kapsamında değerlendirebiliriz ama; Postmodernizm ve onunla bağlantılı olan Yeni Tarihselcilik kuramının kullanım oranı eserlerinde farklılıklar göstermektedir. Mihmandar, Eyüp Sultan'ın yaşamını konu alan, Postmodernizm ve Yeni Tarihselcilik etkisinin neredeyse hiç görülmediği bir roman olarak karşımıza çıkar. Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk romanında ise Postmodernizm'in ve Yeni Tarihselciliğin izlerini yoğun bir şekilde görürüz. Bu romanı Katre-i Matem takip eder. Yunus Emre'nin hayat öyküsünün anlatıldığı Od (2013: 116-117) adlı romanda ise Yunus'un hakkında tarihi gerçekliği kesin olmayan bazı rivayetlerle kurgu yapılmıştır. Romanda, Yeni Tarihselciliğin etkisi, çoklukla, Yunus'un şiirlerinin hangi şartlar ve olaylar karşısında yazıldığına kurgulanması şekliyle karşımıza çıkar:

“Yoldaki gecelerimden birini mezaristanda geçirdim. Sabah gün ışıırken gördüm ki her yanda dağılmış topraklar, yıkılmış taşlar. Kimi biçarelige tutkun, kiminin ömrü hedef olmuş. Ecel heybetinde nice yiğitler murada ermeden yatmışlar. Kimini tuzağa düşmüş tenleri, kiminin Hakk'a ulaşmış canları. Ayağa kalkmak istediğimde gördüm ki bir mezarın içinde sabahlamışım. Kurtların deştiği ve tahtasını açtığı bir mezar... Elbette bir cesedin ufalanmış kemikleri üstünde uyumuştum. Bir taş, bir isim yok. Hemen yanda bir başka çukur. Taze bir mezar olduğu, çürümeye başlamış etlerinden belli. Hayret, cesette hiçbir koku, hiçbir çirkinlik belirmemiş. Yalnız inci dişeri dökülmüş, sırma saçları dağılmış, gözünün karası ağarmış, kefen bezi kemiklerine yapışmış, ibretlik bir sahne. Benden evvel buralardan bir kefen soyucu geçmiş olmalı. İçimde bir sesin, “Adem olan mülke suret bezemesin; mülke suret bezeyenler kara toprak olmuş, yatar” der gibi olduğunu sandım. Bu kabristanda ve bir mezarın içinde beklerken sanki hayatın anlamı başkalaşverdi. Meğer yalancı dünyaya konup göçenler, gün geliyor, zaman akıyor, ne söylüyorlar, ne bir haber veriyorlardı. Üzerlerinde türlü otlar bitiyor, yılanı kıyana yem oluyorlardı. Kiminin üstünde biten ağaçlar, kiminin başında sararan otlar görülüyordu. Kimi masum, kimi güzel yiğitlerin nazik tenleri toprak olmuş, tatlı dilleri söylemeden kalmış, öylece yatıyorlardı. Ölümü anlayabilir miyim endişesiyle biraz oyalandım, ilerledim, kabir taşlarını inceledim. Her taşta ayrı bir hikaye vardı sanki. Ölüm buraya erken gelmişti besbelli; kimisi dördünde, kimisi beşinde; kimi altı, kimi yedi yaşındaydı...”

İskender Pala'nın Yunus Emre'nin hayat hikayesini anlattığı Od adlı romanında geçen bu satırlarda yazar, diğer romanlarında da sıklıkla yer alan bir yöntemi uygulamıştır. Bu yöntemde İskender Pala, Yunus'un hayatını, yaşadığı coğrafyanın tarihi koşullarını iyice inceleyip şairin şiirlerinin hangi olaylar karşısında yazılmış olabileceği konusunda bazı çıkarımlarda bulunmuştur. Bu çıkarımların kesin birer tarihi ispatı yoktur fakat; Yunus'un hayatı ve devri iyi okunduğunda yapılan tespitlerin ne derece yerinde olduğu görülecektir. Kısacası, bu satırlarda İskender Pala, Yunus'un *Sabahın Sinleye Vardım* başlıklı şiiri ile *Ne Söylerler, Ne Bir Haber Verirler* başlıklı şiirinin, Yeni Tarihselci bir bakışla, hangi olaylar karşısında yazılmış olabileceğini kurgulamıştır.

Sonuç

Tarih, Modernizm sonrası, kendine has bir disiplin haline gelmiştir. Modernist anlayışa göre, tarihi süreçlerde olayların arasında hiçbir boşluk yoktur. Her şey açıklanmış durumda olup, yoruma neredeyse hiç yer kalmamıştır. Modern dönemin bitişi ile birlikte Postmodern süreç başlamış, Modernizm'e ait olan bütün algılar eleştiri yağmuruna tutulmuştur. Yeni Tarihselcilik kuramı da bu süreç sonrası Postmodern döneme uygun olarak ortaya çıkmıştır.

Yeni Tarihselcilik, klasik tarih anlayışına bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bu anlayışa göre klasik tarih yazımı ve tarihçiler, bize tarihi hakikatleri doğru bir şekilde aktaramazlar. Çünkü geçmişte olan vakalar, bütün ayrıntılarıyla kaydedilmiş değildir. Dahası; tarihçiler tıpkı romancılar gibi kendilerine göre bir eleme ve kurgulama işlemi yapmaktadırlar. Dolayısıyla yoruma ve sorgulanmaya müsait birçok malzeme ortaya çıkmaktadır. Yeni Tarihselcilerin, tarihi bir metni doğru olarak algılamak için öne sürdüğü düşünce ise; metnin ait olduğu dönemin bütün kaynaklarını incelemek yani bağlam'a hakim olmak, bundan sonra da metinle empati kurarak ona doğru anlamlar yüklemektir.

İskender Pala'nın, yazdığı tarihi romanların konuları ve yazarın bu konular hakkındaki bilgi birikimi, araştırmaları dikkate alındığında onun, tarihi metinlerin bağlamı konusunda söz sahibi olduğu ve bu sayede başarılı bir şekilde metinlerle empati kurup, onları yorumladığı görülmüştür. Pala, uyguladığı bu yöntemle klasik tarih bilgilerine alternatif bir okuma yapmış ve bu malzemeyi de okuyucusuyla başarılı bir şekilde buluşturmuştur.

KAYNAKÇA

- ABDI (1999). *Abdi Tarihi*, Yayına Hazırlayan: Faik Reşit Unat, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
- ÖZCAN, A. (2007). "Patrona İsyanı". *İslam Ansiklopedisi*, cilt: 34, s. 189
- ÇAVUŞ, R. (2002). "Edebiyat İncelemelerinde Tarihe Yeni Bir Dönüş". *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 42, 1-2, 121-133
- EAGLETON, T. (2011). *Edebiyat Kuramı*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- GREENBLATT, S. (2002). "Yeni Tarihselcilik". Türkçesi: Türkan Mignon, *Hece Eleştiri Özel Sayısı*, Yıl: 6 Sayı: 65/ 66 / 67
- KAPLAN, M. (2012). *Tevfik Fikret*. İstanbul: Dergah Yayınları
- OPPERMANN, S. (2006). *Postmodern Tarih Kuramı Tarih Yazımı, Yeni Tarihselcilik ve Roman*. Ankara: Phoenix Yayınevi
- PALA, İ. (2014). *Katre-i Matem*. İstanbul: Kapı Yayınları
- PALA, İ. *Efsane*.(2013). İstanbul: Kapı Yayınları
- PALA, İ. *Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk*.(2013). İstanbul: Kapı Yayınları
- PALA, İ. *Şah&Sultan*. (2013). İstanbul: Kapı Yayınları
- PALA, İ. *Od*. (2013). İstanbul: Kapı Yayınları
- UZUNÇARŞILI, İ.H. (2011). *Osmalı Tarihi IV. Cilt I. Bölüm*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
- YALÇIN-ÇELİK, S.D. (2005). *Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatında Postmodern Tarih Romanları*. Ankara: Akçağ Yayınları
- YEŞİLYURT, Ş. (2009). "Nedim Gürsel'in Romanlarının Yeni Tarihselci Bağlamda Okunması". *Turkish Studies*, Sayı 4 /1- II Kış